

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на космическа програма на Съюза и на Агенция на Европейския съюз за космическата програма и за отмяна на регламенти (ЕС) № 912/2010, (ЕС) № 1285/2013 и (ЕС) № 377/2014 и на Решение 541/2014/ЕС“

(COM(2018) 447 final — 2018/0236 (COD))

(2019/C 62/08)

Докладчик: **Raymond HENCKS**

Консултация	Европейска комисия, 12.7.2018 г. Съвет, 13.7.2018 г.
Правно основание	Член 304 от ДФЕС
Компетентна секция	„Единен пазар, производство и потребление“
Приемане от секцията	2.10.2018 г.
Приемане на пленарна сесия	17.10.2018 г.
Пленарна сесия №	538
Резултат от гласуването	189/3/2
(„за“/„против“/„въздържал се“)	

1. Заключение и препоръки

1.1. Европейският съюз може да се гордее с големи успехи в космическия сектор. Благодарение на космическите си програми той допринася за справяне с някои основни глобални предизвикателства, по-специално тези, свързани с изменението на климата, сигурността и подобряването на условията на ежедневието на гражданите, като същевременно запазва своя суверенитет и стратегическа независимост спрямо другите космически сили.

1.2. ЕИСК подкрепя Съюза по отношение на допълнителните му усилия за запазване на позицията на голяма независима космическа сила. Той одобрява това, че Съюзът заделя финансовите средства, които отговарят на неговите амбиции, в конкретния случай „основна референтна сума“ в размер на 16 милиарда евро, която според ЕИСК представлява минимален финансов пакет. ЕИСК отново повтаря искането си да бъдат намерени съвместно с Европейската инвестиционна банка нови финансови възможности за подкрепа на проекти в областта на космическите научни изследвания, проектиране и производство на частни дружества, МСП и стартиращи предприятия.

1.3. По отношение на специфичните цели на европейската космическа програма ЕИСК приветства факта, че наред с постоянното развитие на двете водещи инициативи на програмата, „Галилео“ и „Коперник“, Съюзът отделя повече внимание на автономността и капацитета на „космическото наблюдение и проследяване“ с цел защита на космическите инфраструктури от опасностите, свързани с безбройните космически отпадъци, които обикалят около Земята. Комитетът приветства и новата инициатива относно системата GOVSATCOM, която отговаря на нуждите от сигурни европейски спътникови комуникации.

1.4. ЕИСК отбелязва обаче, че Съюзът остава твърде пестелив в информацията си за гражданите относно предимствата, които дейностите на Общността в космическото пространство предлагат за обществото и икономиката. Той предлага да се проведе подходяща кампания, за да могат гражданите да осъзнаят добавената стойност на европейските космически дейности, които са станали абсолютно необходими в техния ежедневен живот, стимулират заетостта, растежа и инвестициите и допринасят за тяхната сигурност.

1.5. Освен това все още сме твърде далеч от максимално използване на предимствата, които представлява космическото пространство за европейската икономика. Възможностите, които предоставя програмата за наблюдение на Земята и използването на огромното количество данни, които предоставя, остават до голяма степен неоползотворени. ЕИСК призовава за действия за информиране и повишаване на осведомеността на потенциалните бенефициери, най-вече в морския и селскостопанския сектор.

1.6. В международен план европейският космически сектор е изправен пред много силна конкуренция, предвид това, че космическите дейности придобиват все по-изразен търговски характер поради нарастващо участие на частния сектор на пазара извън Съюза. Следователно е наложително да се засили значението на вътрешния пазар и да се приложи принцип на „европейски избор“ в космическия сектор.

1.7. Европа се нуждае от конкурентоспособни ракети носители, адаптирани към търговските и институционалните пазари, ако желае да запази своята автономност по отношение на достъпа до космическото пространство в условията на нарастващ брой ракети носители и силна конкуренция. ЕИСК насърчава Комисията да проучи възможностите за подпомагане на научните изследвания и на европейските инфраструктурни съоръжения за изстрелване.

1.8. ЕИСК счита, че футуристичният проект за извличането и възстановяването на природни ресурси извън земната орбита („space mining“), в който една държава членка зае водеща позиция, заслужава Съюзът да следи по-внимателно развитието, за да запази ясна европейска добавена стойност.

2. Въведение

2.1. От 90-те години на XX век насам ЕС разработва космическа политика на Общността, основаваща се на независимост спрямо другите космически сили, по-специално чрез разработване на програми и приложения в ключови промишлени сектори като комуникациите, сигурността, услугите за спешна помощ, навигационните системи, информацията, излъчванията на събития, изменението на климата, метеорологичните прогнози и др.

2.2. С помощта на Европейската космическа агенция (ЕКА) ЕС разполага понастоящем с голяма мрежа от спътници и независим достъп до космическото пространство през Френска Гвиана чрез европейски ракети носители. От своя страна държавите — членки на ЕКА ⁽¹⁾, разполагат със свои собствени космически агенции, програми, изследователски центрове, наземни съоръжения и със значителен промишлен капацитет. Като цяло те са в основата на космическите инициативи, които впоследствие се поемат в рамките на ЕС или на ЕКА.

2.3. Съюзът участва по-специално чрез проектирането, пълното финансиране и експлоатацията на посочените по-долу космически програми, за чието изпълнение той носи цялата отговорност, включително в областта на сигурността:

- „Галилео“ е първата инфраструктура за радионавигация с висока точност и за спътниково позициониране, проектирана специално за граждански цели, предоставена безплатно на ползвателите,
- „Коперник“ е доставчик на данни за наблюдение на Земята и обхваща шест области: мониторинг на земната повърхност, на морската среда, на атмосферата, на изменението на климата, както и управлението на извънредни ситуации и на сигурността,
- EGNOS е общоевропейска система от 3 спътника, която подобрява качеството на отворените сигнали от съществуващите глобални навигационни спътникови системи и осигурява по-точни данни за географско позициониране,
- КНП (космическо наблюдение и проследяване) е система за наблюдение на космическото пространство и на около 780 000 космически отпадъка (космически отломки) в орбита около Земята,
- GOVSATCOM е система за правителствени спътникови комуникации (граждански и военни), посочена като един от елементите на Глобалната стратегия на Европейския съюз за външната политика и политиката на сигурност.

2.4. Понастоящем Комисията е делегирала разработването и разгръщането на космическата инфраструктура на ЕКА, която отговаря за разгръщане на инфраструктурата „Галилео“, докато Агенцията на ЕС със седалище в Прага (Европейска агенция за ГНСС — GSA) е натоварена със задачата да улесни навлизането на „Галилео“ на пазара. ЕКА управлява също така част от операциите по програма „Коперник“.

2.5. Европейската космическа промишленост осигурява работа на над 231 000 души, от които 41 333 в сектора на космическата промишленост, и генерира добавена стойност, която по оценка на Европейската комисия през 2017 г. е между 53 и 62 милиарда евро.

3. Предложение на Комисията

3.1. Предложената космическа програма съответства на промишлената стратегия, представена от председателя Юнкер в неговата реч за състоянието на Съюза от 2017 г., и на съобщението на Комисията от 26 октомври 2016 г. относно нова „Космическа стратегия за Европа“.

⁽¹⁾ В ЕКА членуват 22 държави членки. Националните органи, отговорни за космическото пространство в следните държави, са членове на Съвета на управляващите на ЕКА: Австрия, Белгия, Германия, Гърция, Дания, Естония, Ирландия, Испания, Италия, Люксембург, Нидерландия, Норвегия, Обединено кралство, Полша, Португалия, Румъния, Унгария, Финландия, Франция, Чешка република, Швеция и Швейцария. Канада също участва в Съвета, както и в някои проекти в рамките на споразумение за сътрудничество. Словения е асоцииран член. Други седем държави на ЕС са сключили споразумения за сътрудничество с ЕКА: България, Кипър, Латвия, Литва, Малта, Словакия и Хърватия.

3.2. Регламент

- (ЕС) № 1285/2013 за изграждане и експлоатация на европейските навигационни спътникови системи, „Галилео“ и EGNOS,
- Регламент (ЕС) № 377/2014 за създаване на програма „Коперник“,
- Решение № 541/2014/ЕС за създаване на рамка за подкрепа на космическото наблюдение и проследяване (КНП), и
- Регламент (ЕС) № 912/2010 на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Европейската агенция за ГНСС.

се отменят и заменят от настоящия регламент, който въвежда общи правила за всички компоненти на програмата, отнасящи се по-специално до бюджетните средства и механизми, финансовите разпоредби, обществените поръчки, управлението и сигурността. В посочения регламент се определят също така конкретни правила, валидни за всеки един от тези компоненти.

3.3. Европейската агенция за ГНСС, натоварена със задачата да въведе ново поколение навигационни спътникови системи (ГНСС), е преобразувана в „Агенция на Европейския съюз за космическата програма“, натоварена със задачата да допринесе за изпълнението на програмата, по-специално по отношение на сигурността, комуникацията и популяризирането, както и дейности за пазарна реализация на услугите, предлагани от „Галилео“ и EGNOS.

3.4. Новата космическа програма има за цел:

- предоставяне на висококачествени, актуални и, когато е целесъобразно, защитени свързани с космическото пространство данни, информация и услуги,
- максимално увеличаване на социално-икономическите ползи,
- повишаване на сигурността на Съюза и неговите държави членки,
- насърчаване на ролята на Съюза на международната сцена като водещ участник.

3.5. С предложението за регламент се определя общият размер на отпуснатите бюджетни средства за всички космически дейности на Съюза, включително научноизследователската дейност в размер на 16 милиарда евро за периода 2021—2027 г. (спрямо 12,6 милиарда евро за периода 2014—2020 г.). Този размер на отпуснатите бюджетни средства представлява основната референтна сума съгласно Междунституционалното споразумение от 2 декември 2013 г. относно бюджетната дисциплина и се разпределя, както следва:

- „Галилео“ + EGNOS 9,7 милиарда,
- „Коперник“ 5,8 милиарда,
- КНП/GOVSATCOM 0,5 милиарда.

3.6. В новия регламент се разглеждат също така различните форми на сътрудничество и партньорство между заинтересованите страни, както и отношенията с международните организации и трети държави.

3.7. Комисията ще докладва ежегодно на Европейския парламент и на Съвета за изпълнението на космическата програма въз основа на показатели за изпълнението, които предстои да бъдат определени.

3.8. Освен това най-малко на всеки четири години ще се извършва оценка на програмата. Заключениета от оценките, заедно със забележките на Комисията, ще се съобщават на Европейския парламент и на Съвета, както и на ЕИСК и на Комитета на регионите.

4. Общи бележки

4.1. На първо място, трябва да се признае, че ЕС може да се гордее с това, че е разработил своевременно своя собствена космическа политика и че понастоящем е независим от другите космически сили, включително тези, считани в миналото за надеждни, но междуременно превърнали се в непредвидими, партньори.

4.2. ЕИСК подкрепя Съюза по отношение на допълнителните му усилия за запазване на позицията на голяма независима космическа сила и за заделяне на средства за укрепване на неговите технически предимства. Космическото пространство е сектор, който изисква значителни финансови ресурси. Не може да съществува амбициозна космическа политика без съответния бюджет.

4.3. Следователно може само да приветства факта, че проектът за регламент предвижда на Съюза да се предоставят финансовите средства, които отговарят на неговите амбиции, в конкретния случай — финансови средства по програмата в размер на 16 милиарда евро, представляващи минимална „основна референтна сума“. Следователно Парламентът и Съветът, както и Комисията, когато изготвя проектобюджета, се ангажират да не се отклоняват с повече от 10 % от тази сума за целия срок на програмата (освен при изключителни обстоятелства). При все това ЕИСК повтаря отново искането си да бъдат

намерени съвместно с Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) нови финансови възможности за подкрепа на проекти в областта на космическите научни изследвания, проектиране и производство за частни дружества, МСП и стартиращи предприятия, например в областта на наноспътниците, миниатюризираните системи за задвижване, удължаването на експлоатационния срок на спътниците, новите приложения за наблюдение на Земята и др.

4.4. Освен това космическите научни изследвания и иновации, които следва задължително да бъдат укрепени, ако Съюзът желае да запази челната си позиция в развитието на тази област, могат да бъдат финансирани от програма „Хоризонт Европа“ в рамките на работната програма „Водещи позиции в областта на главните базови и промишлените технологии“, която разполага с бюджет от 13,5 милиарда евро.

4.5. В този контекст можем само да приветстваме намерението на Обединеното кралство да продължи да участва в европейската космическа програма и след излизането си от ЕС. Въпреки това ЕИСК изразява съжаление, че само 20 от настоящите 28 държави — членки на Съюза, са членове на ЕКА.

4.6. По отношение на специфичните цели на космическата програма ЕИСК одобрява факта, че новите приложения и услуги отчитат достиженията в областта на безпилотните автомобили, дроновете, роботите и интернет на нещата („Галилео“) и акцентира в интерес на човечеството върху мониторинга на изменението на климата (например мониторинга на антропогенните емисии на CO₂ и на парникови газове), земеползването в подкрепа на селското стопанство, наблюдението на полярните области, управлението на горите и водите и откриването на малки обекти (например корабите) за наблюдение на незаконния трафик („Коперник“).

4.7. ЕИСК подкрепя също така предложението на КНП да се предостави повече автономност и капацитет, за да се защити космическата инфраструктура и Земята от космическите рискове, както и създаването на нови дейности за наблюдение на космическите отпадъци и екстремните метеорологични явления в космическото пространство, произтичащи от слънчевата активност или от астероидите и кометите (близки до Земята обекти). Въпросът с отпадъците в космическото пространство засяга пряко повече от 60 държави, които понастоящем притежават и използват спътници. Този мониторинг на космическото пространство е наистина от изключително значение предвид риска от повреждане на важни инфраструктури, които обуславят ежедневиия живот на гражданите, с прекъсванията на услуги, неудобствата и съответните икономически загуби.

4.8. Новата инициатива относно системата GOVSATCOM отговаря на нуждите от сигурни европейски спътникови комуникации (наблюдение на границите, морската общност, полицейски мисии, гражданска защита, хуманитарна помощ, външна дейност на ЕС и др.) и ще даде възможност за повишаване на европейската сигурност и независимост на бъдещите системи и защитени телекомуникационни услуги, което ЕИСК може само да подкрепи.

4.9. Поради това Съюзът може да се гордее с големи успехи в космическия сектор. ЕИСК отбелязва обаче, че Съюзът остава твърде пестелив в информацията си за гражданите относно предимствата, които космическото пространство предлага за обществото и икономиката. Много граждани не осъзнават, че когато например използват своя мобилен телефон или смартфон, когато използват навигационни системи, гледат спътникова телевизия, пътуват по суша, море и въздух или теглят пари, те използват космически услуги. Поради това трябва да се направи необходимото чрез подходяща информационна кампания, за да могат гражданите да осъзнаят, че европейските космически дейности са абсолютно необходими в техния ежедневен живот, стимулират заетостта, растежа и инвестициите и допринасят за тяхната сигурност.

4.10. Освен това все още сме твърде далеч от максимално използване на предимствата, които представлява космическото пространство за европейската икономика. Възможностите, които предоставя програмата за наблюдение на Земята и използването на огромното количество данни, които предоставя, остават до голяма степен неоползотворени. ЕИСК призовава за действия за информиране и повишаване на осведомеността на потенциалните бенефициери, най-вече в морския и селскостопанския сектор.

4.11. Както отбелязва Комисията, космическият сектор среща трудности, свързани с недостатъчните възможности за наемане на подходящ персонал. ЕИСК счита, че космическите науки следва да бъдат включени в образователната система и университетите на държавите членки следва да бъдат приканени да открият магистърска програма по космическо инженерство.

4.12. В международен план европейският космически сектор трябва да отговори на предизвикателството, свързано с много силна конкуренция, тъй като космическите дейности придобиват все по-изразен търговски характер поради нарастващо участие на частния сектор. Големите европейски участници осъществяват повечето от своите дейности извън Европа. Следователно е наложително да се засили значението на вътрешния пазар и да се приложи принцип на „европейски избор“ в космическия сектор.

4.13. Както отбелязва Комисията, космическото пространство е част от глобалната верига за създаване на стойност, която се изправя пред значителни промени, разширяващи традиционните граници на космическия сектор. Т.нар. „ново космическо пространство“ („New Space“) ще преобрази космическия сектор не само от технологична гледна точка, но също и от гледна точка на бизнес модела. Ето защо е изключително важно Съюзът да оказва активна подкрепа на целия космически сектор, по-специално на научноизследователската и развойната дейност, на стартиращите предприятия и бизнес инкубаторите, които работят в космическия сектор. ЕИСК изразява съжаление, че в предложението за регламент Комисията се ограничава да посочи, че космическата програма подкрепя сътрудничеството между предприятия под формата на платформи за космическото пространство, които обединяват на регионално и национално равнище участниците от космическия и цифровия сектор, без да спомене нищо относно функционирането и финансирането на такива платформи.

Един подобен проект „New Space“ би могъл да обхване разработването на икономиката на космическите ресурси („*space mining*“), имаща за цел извличането и възстановяването на природни ресурси извън земната орбита. Астероидите например може да съдържат никел, платина, желязо и кобалт. НАСА оценява на 700 трилиона долара стойността на астероидния пояс (която наброява повече от един милион астероида) между Марс и Юпитер. Тези ресурси ще могат или да бъдат пренесени на Земята, или да се използват в космическото пространство като източник на енергия за спътниците, или за изграждане на бази, от които би могло да стартират по-продължителни проучвателни проекти за изследване на космическото пространство.

4.14. Люксембург е втората в света държава след САЩ, която разполага с правна рамка, оспорвана от някои, позволяваща изследването и използването за търговски цели на космическите ресурси. ЕИБ също се включи в проекта с консултативна мисия редом с ЕКА, която възнамерява да предоставя мнения и насоки чрез службата си за финансови консултации в областта на иновациите.

4.15. ЕИСК счита, че Съюзът би трябвало да участва по-отблизо в научните изследвания в рамките на *space mining*, от технологична, финансова и правна гледна точка, и да следи проектът да запази ясна европейска стойност, въпреки че към него вече са се присъединили американски, арабски или азиатски организации или предприятия.

4.16. Европа се нуждае от ракети носители, адаптирани към търговските и институционалните пазари, ако желае да запази своята автономност по отношение на достъпа до космическото пространство. Ракетите, които могат да се използват повторно, са особено обещаващо постижение, което ще намали разходите и срока на ротация между отделните изстрелвания. На търговския пазар конкуренцията продължава да е силна и понякога нелоялна. ЕИСК насърчава Комисията да проучи начини за подпомагане на научноизследователската дейност и на европейските инфраструктурни съоръжения за изстрелване при зачитане на жизненоважното значение на запазването на независим достъп на Европа до космическото пространство.

4.17. Дори ако съгласно ДФЕС държавите членки разполагат с правомощието да определят услугите от общ интерес, това по никакъв начин не отменя правомощията на Съюза да определя такива услуги на своето равнище, при условие че това е необходимо за изпълнението на целите на Съюза. ЕИСК призовава институциите на Общността да признаят съществуването и необходимостта от услуги от общ интерес за Общността в областите, в които действията на ЕС са най-ефикасни, за да отговорят на неговите цели, какъвто очевидно е случаят с космическия сектор.

Брюксел, 17 октомври 2018 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER
